

הַפְּטָרָה: "דְּבַרֵי יְרֻמָּהוּ" לְרַפּוּאָה שְׁלֵמָה שֶׁל אַחֲוֵתִי, בֵּת צִיּוֹן הַיְקָרָה, צְבִיָּה בֵּת שְׂרָה. (לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּשְׁמַעֲנֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינַי כָּל חַי לְאֹמֵר. הֵן גְּאֻלְתֵּי אֶתְכֶם אַחֲרֵית כְּרֵאשִׁית" (מתוך התפילה/כְּפָתָר)

הַגְּאוֹן רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ שְׁפִירָא כּוֹתֵב בְּסִפְרוֹ "בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", שְׁעַל-פִּי סִפֵּר הַיְצִירָה יֵשׁ לְכָל חֹדֶשׁ מִ-יב' חוֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה אוֹת מִיוֹחֶדֶת מֵהָאֱלֹהִים בִּי"ת, הַשְּׂיִכָּת לְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ. כְּמוֹ כֵּן, לְכָל חֹדֶשׁ יֵשׁ גַּם חוֹשׁ מִיוֹחֶד, מְכַל הַחוֹשִׁים שְׁבָרָא הַקַּב"ה לְאָדָם, שְׁשִׁיךְ לְאוֹתוֹ הַחֹדֶשׁ. וּמִבָּאָר שֵׁם ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", שְׁבַחֲדֵשׁ תְּמוּז שׁוֹלְטִים הָאוֹת ח' וְחוֹשׁ הַרְאִיָּה, וְאֵילוֹ בְּחֹדֶשׁ אָב שׁוֹלְטִים הָאוֹת ט' וְחוֹשׁ הַשְּׁמִיעָה.

לְפִי זֶה, אוֹמֵר ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", אִם נִתְבַּוְּנֵן נִרְאָה, שְׁשֵׁתֵי הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ - ח' ו-ט' - הֵן הַשְּׂרָשׁ שֶׁל הַמְּלָה "חֲטָא". וְזוֹאת, כְּדִי לֹמַר לָנוּ שְׁבַחֲחֹדְשֵׁים אֵלוֹ - תְּמוּז וְאָב - גְּרַם הַחֲטָא, וְנִחַרְבוּ שְׁנֵי בְּתֵי הַמִּקְדָּשׁ.

וּכְפִי דְבַרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים שֶׁל ה'"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר": "הַנֶּךְ רוּאָה, (שְׁ)אוֹתִיּוֹת ח' ו-(ט) הֵמָּה הַשׁוֹלְטִים בְּ-ב' חוֹדְשֵׁים אֵלוֹ (=תְּמוּז וְאָב). וְזֶהוּ הַנֶּרְמָז (אֵיכָה א', ח'): 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם'. (ו) עֵינֵי בְּבַעַל הַטּוֹרִים, פְּרֻשַׁת וִיחִי (בְּרֵאשִׁית מִט', א'), (בְּפִסּוּק) 'וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו', בְּקֶשׁ (יַעֲקֹב) לְגָלוּת לָהֶם (=לְבְנָיו) אֶת הַקֶּץ (=זְמַן הַגְּאוּלָּה) וְנִסְתָּם מִמֶּנּוּ. אָמַר, שְׂמָא חָס וְשָׁלוֹם, יֵשׁ בְּכֶם חֲטָא. אָמְרוּ (לוֹ בְנָיו), תִּדְקֹדֵק בְּשְׁמוֹתֵינוּ, וְלֹא תִמְצָא אוֹתִיּוֹת ח' ט' - הֵרִי לָךְ שְׁהָאוֹתִיּוֹת גּוֹרְמִים. הֵגַם שְׁבוֹדָאֵי הַבְּחִירָה (ה) חוֹפְשִׁית (קְיָמַת), עִם כָּל זֶה, הַזְּמַן, הַמְּקוֹם וְהַנֶּפֶשׁ מְסִיעִים לְכָל זֶה... אִם כֵּן, אֵלוֹ (שְׁנֵי) הַחוֹדְשִׁים, שְׁבָהֶם (שׁוֹלְטוֹת) הַ(ה)אוֹתִיּוֹת ח' ו-ט' - בְּהֵם דִּיקָא (=דוֹקָא) גְּרַם (ה)חֲטָא לְחַרְבֵּן הַבֵּית). תְּמַצָּא שְׂאֲמְרוּ רז"ל (בְּרֵכוֹת ד'): 'רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בְּיַמֵּי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בְּיַמֵּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא... וְזֶהוּ שֵׁישׁ לְפָרֶשׁ: 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם עַל כֵּן לְנִידָה הָיְתָה'. וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה (הַדְּבַר). הֲלֹא חֲטָא פִירוּשׁוֹ שׁוּגַג. וְקֶשֶׁה, וְכִי מִפְּנֵי (זֶה) שְׁשַׁגְגָה, עַל-כֵּן תִּהְיֶה מְרוּחָקָת כְּנִידָה? וְלְפִי הַנ"ל יֵשׁ לְפָרֶשׁ: 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם' - הַזְּמַן גְּרַם, (שְׁזֶהוּ) זְמַן שְׁלִיטַת (ה)אוֹתִיּוֹת ח' ט' - 'עַל כֵּן לְנִידָה הָיְתָה' - עַל-כֵּן רַק כְּנִידָה - לֹא כְּשָׂר עֲרִיּוֹת, שְׂאֲסוּרִין וּמְרוּחָקִין לְעוֹלָם - (אֲלֹא) רַק כְּמוֹ נִידָה, שְׁמוּתַרַת לְאַחַר זְמַן".

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף כְּאֵן פְּרַפְרַת עַל לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (בְּרֵכוֹת ד'): "רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בְּיַמֵּי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בְּיַמֵּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא...". עַל-פִּי הַיְדוּעַ כִּי יֵשׁ חִילוּף בְּאוֹתִיּוֹת הָאֱלֹהִים בִּי"ת, הַנִּקְרָא "אֶת-בִּש" (=דְּהֵינּוּ הָאוֹת הָרֵאוּשׁוֹנָה (א') מִתְחַלְפֶּת בְּאוֹת הָאֲחֵרוֹנָה (ת'), וְהָאוֹת הַשְּׁנִיָּה (ב') מִתְחַלְפֶּת בְּאוֹת הַלְּפָנֵי אַחֲרוֹנָה (ש'), וְכֵן הִלָּאָה: א-ת, ב-ש, ג-ר, ד-ק, ה-צ, ו-פ, ז-ע, ח-ס, ט-נ, י-מ, כ-ל). לְפִי זֶה נִמְצָא, שְׁהָאוֹתִיּוֹת 'חט' מִתְחַלְפּוֹת לְאוֹתִיּוֹת 'נס'.

וְזֶהוּ בִּיאוּר מֵאֲמַר חז"ל: "רְאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִס בְּיַמֵּי עֲזָרָא (=בְּזְמַן הַחֲרָבָן), כְּדֶרֶךְ שְׁנַעֲשָׂה לָהֶם בְּיַמֵּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲלֹא שְׁגַרְם הַחֲטָא". כְּלוּמַר, הַחֲטָא גְרַם שְׁנַתְחַלְפוּ אוֹתִיּוֹת "נס" בְּאוֹתִיּוֹת "חט".

וְהִנֵּה, יְדוּעַ כִּי יַמֵּי בֵּין הַמְצָרִים הֵם יָמִים שֶׁל אֲבָלוֹת עַל חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבִהְיֹת שְׁהַחֲרָבָן וְהַגְּלוּת בָּאוּ עֲלֵינוּ מִחֲמַת חֲטָאֵינוּ, כְּמוֹ שְׂאֲנוּ אוֹמְרִים בְּתַפִּילַת שְׁלֹשַׁת הַרְגָּלִים: "אֵלֵהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ, מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גְּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֲדָמָתֵנוּ". הִנֵּה, תְּכַלִּית הָעֲבוּדָה בְּיָמִים אֵלוֹ לְהַפּוֹךְ אֶת הַיָּמִים הַלְלוּ מֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב שֶׁל הַגְּאוּלָּה הָעֵתִידָה, כְּמֵאֲמַר חז"ל (יוֹמָא פו'): "גְּדוּלָּה תְּשׁוּבָה, שְׁמִבִּיאָה אֶת הַגְּאוּלָּה".

וְלָכֵן, אִם יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה עַל חֲטָאָם (וּבְפֶרֶט אִם יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, שְׂאֵז מְבוֹאֵר בְּגְמָרָא (שִׁם), כִּי וְדוּנּוֹתֵינוּ שֶׁל הָאָדָם נִהְפְּכוֹת לְזָכוּיּוֹת). הִנֵּה, עַל-יְדֵי כֵּךְ הֵם גּוֹרְמִים לְהַחֲלִיף אֶת אוֹתִיּוֹת ח' ט', שְׁהֵן הַחֲטָאִים, לְאוֹתִיּוֹת נ' ס', וְלְזָכוֹת לְנִס הַגְּאוּלָּה.

וּמִכָּאֵן צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁדוֹקָא בְּחוֹדְשֵׁים אֵלוֹ, תְּמוּז וְאָב, שְׁבָהֶם כְּאֲמוֹר שׁוֹלְטוֹת אוֹתִיּוֹת ח' ט', הַתִּיקוֹן הוּא לְעִסוֹק בְּתְּשׁוּבָה שְׁלִימָה עַל הַחֲטָאִים שְׁגַרְמוּ לְגָלוּת וְלְחַרְבָּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל-יְדֵי כֵּךְ יִתְחַלְפוּ אוֹתִיּוֹת ח' ט' לְאוֹתִיּוֹת נ' ס' שֶׁל הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִימָה.

על-פי דבריו הקדושים של ה"בני יששכר" יאיר לנו להבין גם את עמק חטא אדם וחווה, כְּאִשֶּׁר אָכְלוּ מֵעֵץ הַדַּעַת. וְנִקְדָּיִם יְסוּד נִפְלָא מְדַבְרֵי ה"יִיטֵב פְּנִים" (שקלים אות ו'), הַאֹמֵר, שְׁכַאֲשֶׁר חָטְאוּ אָדָם וְחַוָּה, נִפְגְּמוּ חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה. הִנֵּה חוּשׁ הָרְאִיָּה נִפְגָּם כְּאִשֶּׁר(בראשית ג' ו'): "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאֵוָה הוּא לְעֵינַיִם" – הָרִי שֶׁפְּגָמָה בְּרְאִיָּה. וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה נִפְגָּם כְּאִשֶּׁר שָׁמַע אָדָם רֵאשׁוֹן בְּקוֹלָהּ, כְּפִי שְׁכַתוּב (בראשית ג' יו'): "וּלְאָדָם אָמַר: כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ".

וְהִנֵּה, יְדוּעַ כִּי בַחֲטָא עֵץ הַדַּעַת נִפְגְּמוּ כָּל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁהָיוּ פְּלוּלוֹת בְּאָדָם וְחַוָּה, וְלָכֵן הוֹכְרָחוּ יִשְׂרָאֵל לָרַדֵּת מִצְרִימָה, לְתַקַּן אֶת אֲשֶׁר פְּגָמוּ, שֶׁהָרִי הָיוּ הֵם פְּלוּלִים בְּתוֹךְ אָדָם הַרֵאשׁוֹן בְּעַת שְׁחָטָא.

וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַתְּחִלַּת תִּיקוּן חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה הָיָה כְּאִשֶּׁר בָּא מְשִׁיחַ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה לְפָנֵיהֶם אֶת הָאוֹתוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתוּב: "וַיַּעַשׂ הָאֱלֹהִים לְעֵינָיו הָעַם: וַיֹּאמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". הִנֵּה, עַל-יְדֵי שְׁעָשָׂה אֶת הָאוֹתוֹת "לְעֵינָיו הָעַם", וְכֵן כְּאִשֶּׁר "וַיֹּאמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ" – בְּכַף הַתְּחִיל הַתִּיקוּן שֶׁל חוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה.

אוֹלָם, עֵיקַר הַתִּיקוּן הָיָה לְאַחַר מִכֵּן בְּשַׁעַת מֵתָן תּוֹרָה, כְּאִשֶּׁר פָּסְקָה זוֹהֲמַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר ו', א'): "מִנֵּיִן שְׁלֵא הָיָה בְּהֵן (=בְּיִשְׂרָאֵל) סוּמִיִן(=עוֹרִים)? שְׁנֹאֲמַר (שמות כ'): 'וְכָל הָעָם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת'. וּמִנֵּיִן שְׁלֵא הָיָה בְּהֵן חֲרָשִׁין? שְׁנֹאֲמַר: 'וַיֹּאמְרוּ כָּל אִשֶּׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'. כְּלוּמָר, בְּמַעֲמַד הַר סִינַי תוֹקֵן חֲטָא אָדָם הַרֵאשׁוֹן, וְלֹא הָיָה בְּיִשְׂרָאֵל פָּגָם הָרְאִיָּה, בְּבַחֲיַנַּת סוּמִיִן(=עוֹרִים), וְלֹא פָּגָם הַשְּׂמִיעָה, בְּבַחֲיַנַּת חֲרָשִׁים. אוֹלָם, לְצַעֲרָנוּ, בַּחֲטָא הָעֵגֶל חֲזָרָה זוֹהֲמַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְשׁוּב חֲזָר הִפְגָּם בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה וְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה לְמִקְוֹמוֹ, וְעַל-כֵּן צְרִיכִים אָנוּ לְתַקַּן עֵינָיִם זֶה.

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁכְּמוֹ שְׁכַתוּב בַּתְּהִלִּים (לד', טו'): "עֵינָי ה' אֶל צְדִיקִים וְאֲזַנֵּי אֶל שׁוֹעֲתִים" – דְּהֵינּוּ, שֶׁהַשְּׂגַחַת הַבוֹרָא עֲלֵינוּ הִיא כְּבִיכּוֹל בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה "עֵינָי ה' אֶל צְדִיקִים", וְגַם בַּשְּׂמִיעָה "וְאֲזַנֵּי אֶל שׁוֹעֲתִים". עַל-כֵּן כְּאִשֶּׁר חֲזָר הִפְגָּם בְּחוּשׁ הָרְאִיָּה וּבְחוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, נִגְרָם כְּבִיכּוֹל גַּם פָּגָם בְּהַשְּׂגַחַת עֵינָי ה' עֲלֵינוּ, וְכֵן בַּשְּׂמִיעָה תְּפִילוֹתֵינוּ. וְזֶהוּ שֶׁשְּׁנֵינּוּ בַּמִּשְׁנָה (אבות ב', א'): "דַּע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ, עֵין רוֹאָה וְאֲזֵן שׁוֹמַעַת, וְכָל מַעֲשִׂיךָ בְּסִפְרָא נִכְתְּבִין". דְּהֵינּוּ, "דַּע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ" – כָּל מָה שְׁקוֹרָה לְמַעַלָּה – הוּא "מִמֶּךָ", מִמַּעֲשִׂיךָ לְמַטָּה, וּמִפְּרִטַת הַמִּשְׁנָה וְאוֹמְרַת: "עֵין רוֹאָה" הִיא הַשְּׂגַחַת ה' עֲלֵינוּ, "וְאֲזֵן שׁוֹמַעַת" מָה שְׁשׁוֹמַעַת הַקַּב"ה לְתַפִּילוֹתֵינוּ – הַכָּל תְּלוּי בְּנוֹ, וְלָכֵן אָנוּ מִתְּפַלְּלִים בְּסִדְרַת הַתְּחִנוּן: "הִטָּה אֱלֹהֵי אֲבוֹנֵךְ וְשָׁמַע. פָּקַח עֵינֶיךָ וּרְאָה שׁוֹמְמוֹתֵינוּ" (דניאל ט', יח) – שִׁיתוֹקֵן פָּגָם הָרְאִיָּה וּפָגָם הַשְּׂמִיעָה.

לָכֵן, כְּדִי לְתַקַּן עֵינָיִם זֶה, שֶׁל הָרְאִיָּה וְהַשְּׂמִיעָה, תִּקְנֵנוּ לָנוּ חו"ל שְׁנֵי מוֹעֲדִים: חֲנוּכָּה וּפּוּרִים. בְּחֲנוּכָּה אָנוּ אוֹמְרִים בְּהַדְּלַקַּת הַנְּרוֹת: "הַנְּרוֹת הַלְלוּ קֹדֶשׁ, וְאֵין לָנוּ רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, אֲלֵא לְרְאוֹתָם בְּלִבְד". וְאִמְרוּ חו"ל (שבת כג'): "הַרוֹאָה נֵר חֲנוּכָּה מְבָרַךְ". שְׁפֹן, עֵיקַר הַתִּיקוּן בְּחֲנוּכָּה הוּא עַל קַלְקוּל הָרְאִיָּה.

וּבְפּוּרִים, כְּדִי לְתַקַּן אֶת פָּגָם הַשְּׂמִיעָה תִּקְנֵנוּ לָנוּ חו"ל: "לְשִׁמּוֹעַ מִקְרָא מְגִילָה", שְׁצָרִיךְ לְהַשְׂמִיעַ לְאוֹזְנֵינוּ אֶת הַמְּגִילָה, כְּדִי לְתַקַּן אֶת בַּחֲיַנַּת הַשְּׂמִיעָה. (וְכָל זֶה אָנוּ עוֹשִׂים בַּחוּדָשִׁים שֶׁהֵם לְפָנֵי חֹדֶשׁ נִיסָן, כְּדִי לְהַתְּכוּנֵן לְגֵאוּלָּה הָעֵתִידָה, שֶׁהָרִי אִמְרוּ חו"ל (ראש השנה יא'): "בְּנִיסָן נִגְאָלוּ (מִמִּצְרַיִם), וּבְנִיסָן עֵתִידִים לְהִגְאָל").

וְהִנֵּה, כְּבָר לְמַדּוּ בַּמִּדְרָשׁ כִּי בְּמֵתָן תּוֹרָה נִתְקַן(=תוֹקֵן) פָּגָם הָרְאִיָּה, כְּפִי שְׁכַתוּב: "וְכָל הָעָם רֵאִים אֶת הַקּוֹלֹת". וְכֵן נִתְקַן פָּגָם הַשְּׂמִיעָה כְּאִשֶּׁר אִמְרוּ יִשְׂרָאֵל "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". וְעַל-כֵּן יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁתִּיקוּן זֶה נַעֲשָׂה עַל-יְדֵי שְׁקִבְלוֹ עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה. כִּי, עַל-יְדֵי תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב מִתְקַנֵּים אֶת הָרְאִיָּה, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (גיטין ס'): "דְּבָרִים שְׁבַכְתָּב – אֵי אִתָּה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם עַל-פֶּה" – שְׁצָרִיךְ לְקוֹרֵא מִתּוֹךְ הַסְּתַפְלוּת בְּסִפְרַת תּוֹרָה, שְׁזֶהוּ בַּחֲיַנַּת תִּיקוּן הָרְאִיָּה. וְאֵילוּ, עַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה מִתְקַנֵּים אֶת חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (שם): "וּדְבָרִים שְׁבַעֲל-פֶה – אֵי אִתָּה רִשְׁאֵי לְאִמְרָם בְּכַתָּב". הָרִי לָנוּ, שֶׁהַתּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה נִמְסַרַת מִפֶּה לְאֲזֵן, בַּשְּׂמִיעָה מֵרַב לְתַלְמִיד. כְּמִבּוֹאֵר בְּ"אוֹר הַחַיִּים" (יתרו), כִּי כְּאִשֶּׁר אִמְרוּ "נַעֲשֶׂה" הָיָה זֶה כְּנִגְדַת תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְכִשְׁאִמְרוּ "וְנִשְׁמָע" הָיָה זֶה כְּנִגְדַת תּוֹרָה שְׁבַעֲל-פֶה, שְׁנִמְסַרַת בַּשְּׂמִיעָה.

עַל-פִּי הָאִמּוֹר, נִשְׁכִּיל לְהַבִּין מָה שְׁכַתָּב ה"אוֹר הַחַיִּים" הַקְּדוּשׁ (דברים א', לו'), כִּי לוֹלֵא חֲטָא הַמְּרַגְלִים, הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְגֵאוּלַת עוֹלָם. וְעֵינָיִם זֶה מוֹכַח מִהַפְּתוּב (דברים יד', א') "וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא". וְשְׁנֵינּוּ בְּגִמְרָא (תענית לה'): "אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹתוֹ הַיּוֹם, עָרַב תְּשַׁעָה בְּאָב הָיָה. אָמַר הַקַּב"ה:

הן בכו בכיה של חינוך, ואני אקבע להם בכיה לדורות". הרי מבואר מכאן, שאם לא היו בוכים ישראל בכיה של חינוך – לא היה בית המקדש נחרב!

(נפלא להבין כך, מה שכתב ה"אגרא דכלה" (שלח), כי שני השבטים שלא חטאו במרגלים – יהושע בן נון, שהיה משבט אפרים, וכלב בן יפנה, משבט יהודה – מהם יתגלו לעתיד לבוא שני משיחים: "משיח בן יוסף", משבט אפרים, ו"משיח בן דוד", משבט יהודה).

מעשה יאיר לנו להבין, מדוע נשלחו המרגלים דוק בשני החודשים – תמוז ואב (שהם, כאמור, כנגד חושי **הראיה והשמיעה**). שכן, המרגלים נשלחו לתקן את חטא אדם וחוה, שפגמו בחושים הללו – **הראיה והשמיעה**. והיו ענין האותיות **ח"ט**, השולטות בחודשים תמוז ואב – כי בהיות חודשים אלו כנגד חוש **הראיה** וחוש **השמיעה** שנפגמו בחטא עץ הדעת, הנה, הזמן גורם שיתעורר שוב **החטא**. על-כן, זה גם הזמן לתקן ענין זה. ולכן, אם המרגלים היו משתמשים עם חוש **הראיה** להסתכל בעין טובה על הארץ, והיו משמיעים לישראל דברים טובים עליה, הם היו מתקנים את חושי **הראיה והשמיעה**, שנפגמו בחטא אדם הראשון, ובכך היו מביאים לתיקון השלם ולגאולה השלימה, שתלויה בתיקון חטא עץ הדעת.

אבל, מאחר ולא עשו כן – אלא, בחדש תמוז, שהוא כנגד חוש **הראיה**, נאמר: **"ויראו את הארץ ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם ה'"** – ובכך פגמו בחוש **הראיה**. ולאחר מכן, בחדש אב, שהוא כנגד חוש **השמיעה**, כאשר חזרו מתור הארץ, פגמו בחוש **השמיעה** כאשר הוציאו דיבה רעה על הארץ, וכתוצאה מכך – **"ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא"** – ישראל פגמו בחוש **השמיעה**, על-ידי **ששמעו את הלשון הרע של המרגלים**.

מכל האמור צריכים אנו לדעת, כי החובה המוטלת עלינו בימים אלו היא לתקן את החודשים תמוז ואב, שהם כנגד חושי **הראיה והשמיעה**, שנפגמו בחטא עץ הדעת. ועיקר התיקון הוא על-ידי עסק התורה: תורה שבכתב כנגד תיקון חוש **הראיה**, ותורה שבעל-פה כנגד חוש **השמיעה** – ועל-ידי כך נזכה לקרב את הגאולה העתידה, שכבר עומדת בפתח, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) **"ניאמר משה... האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה?" (לב' ו')**

הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ נודע בחריפותו ובשנינותו, וגם בהידורו המיוחד במצות צדקה. היתה לו יכולת בלתי רגילה להשפיע על אנשים, מכל הסוגים, לתרום מכספם לצדקה. יום אחד התנגלגל לפתחו מקרה עגום במיוחד של משפחה שלימה, שהושלכה לבור הפלא על לא עול בקפה.

הדרך היחידה להוציא משפחה כזאת לחירות היתה פרוכה בגיוס ממון רב. על-כן החליט הצדיק לצאת למסע בקהילות ישראל, כדי לגייס את הכסף הדרוש. מכל ערי האזור בחר רבי נפתלי דוקא בעיר טרנפול, שנחשבה אז למעוז ההשכלה של גליציה. שכן, בימים ההם החלה רוח ההשכלה למשוך אחריה רבים מיהודי גליציה, בעיקר מקרב הצעירים. ואותם צעירים, שהתרחקו מאורחות המסורת היהודית, בוזו במיוחד לחסידים ולרבניהם. לכן נהגו גבאי הצדקה להתרחק מהעיר טרנפול, בידעם כמה קלושים הסיכויים לגייס בה יותר מכמה אגורות שחוקות. מאותה סיבה בקשו גם שמשיו של רבי נפתלי מרופשיץ להניאו מלצאת לעיר זו. אבל הצדיק עמד על שלו, ואמר להם: **"הכינו לי את רשימת עשירי טרנפול וכתובותיהם"**.

השמשים עשו כדבר רבם, ואף הוסיפו משלהם: לצד כל שם משמות העשירים רשמו הערות על אישיותו ומאפייניו. במיוחד בלטו הערותיהם, שנכתבו באותיות גדולות לצד שמותיהם של שלשה מעשירי העיר. הללו כונו שם - **"משפיל", "קמצן", "למדן"**. בשעה היעודה יצאו רבי נפתלי ושמשיו לטרנפול. ה"משפיל" הופיע ראשון ברשימה, ועל-כן היתה הכתובת הראשונה אליה פנה הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ.

והנה, אך דרכו רגליו על גרם המדרגות הרחב של אותו משפיל, התנפלה על רבי נפתלי ומליו עדת כלבים אימתניים. באותה שעה עמד בעל הבית על המרפסת בקומה העליונה של ביתו, ושאף אויר צח לריאותיו. כאשר הבחין ה"משפיל" ברבי נפתלי ובחסידי, התמלא לבו בוז עמוק, שעד מהרה התחלף בהנאה רבה, כאשר ראה את הרבי נאבק במקלו בכלביו המתנפלים עליו - המחנה הזה שעשע אותו מאד. כעבור כמה רגעים החליט בעל הבית לרדת ולהתעלל מעט באורחים הלא-קרואים שבאו אליו. הוא פתח את דלת ביתו, ובחיוך רחב פנה אל הצדיק מרופשיץ, הנאבק במקלו בכלביו, ואמר לו: **"פניך מעידות בך כי תלמיד חכם אתה, כיצד שכחת פסוק מפורש בתורה, האומר 'למה תכה רעך'?"**

החזיר לו רבי נפתלי מבט חריף, והשיב: **"שמע נא יקירי, מילא אני, מוכרח הייתי לעמוד ולהתגונן על נפשי מפני כלבך, שהתנפלו עלי בחמת זעם. אך עליך גדולה התמיהה, כיצד זה נותרת על מקומך, בראותך את כלבך יוצאים למלחמה! כלום נתעלמה ממך שאלתו המפורסמת של משה רבנו - 'האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה'?"** המשפיל, שהופתע מן התשובה השנונה של רבי נפתלי, נוכח מיד לדעת, כי לפניו אורח פקח וחרף, הזמינו לביתו, הקשיב בתשומת-לב לבקשתו, והעניק לו סכום הגון.

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד "וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לאמר. הן גאלתי אתכם אחרית פראשית"

פרשת השבוע: מטות (לקבלת העלון moshe45@bezeqint.net) כניסת השבת: 19:17

ערש"ק כ' תמוז תשע"ד (18.7.14) יציאת השבת: 20:29 ר"ת 21:13

הפטרה: "דברי ירמיהו" לרפואה שלמה של אחותי, בת ציון היקרה, צביה בת שרה. (לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"הראנו בבנינו (של בית המקדש) ושמחנו בתקוננו" (מוסף לשלש רגלים)

בימים אלו, הנקראים "ימי בין המצרים", אנו מתאבלים על חרבן שני בתי המקדש – הראשון והשני – אולם, אנו גם מקוים ומשתוקקים בכל לבבנו ונפשנו שנוזפה כבר לבנין בית המקדש השלישי במלוא הודו ותפארתו, בקרוב, ועל-כך אנו מתפללים בכל יום: "יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך...".

וחיבים אנו להתבונן, האם יש לנו יכולת לקחת חלק בבנין בית המקדש השלישי? ואם כן, מה יכולים אנו לעשות בכדי למהר ולהחיש את הגאולה העתידה.

הנה, אומרים רבותינו, כי בית המקדש השלישי יהיה בנין של **אש**, שירד מן השמים בנוי ומשוכלל, וכדברי רש"י בגמרא (שבועות טו): "מקדש העתיד שאנו מצפים (לו), בנוי ומשוכלל... יגלה ויבוא משמים, שנאמר (שמות טו, יז): "מקדש אדני כוננו ידיך".

ותמהו המפרשים: מפיון שבית המקדש השלישי ירד ויבוא מן השמים בנוי ומשוכלל, איך יקומו בני ישראל מצות עשה של בנין בית המקדש, כמו שנאמר (שמות כה, ח): "ועשו לי מקדש, ושכנתי בתוכם?" כמה פרושים נאמרו על-כך, אנו מביאים כאן את פרושו של הגה"ק מאלעסק זצ"ל, בסידורו "לב שמח", המבאר את הפתוב בזכריה: "ואני אהיה לה נאם ה' חומת **אש** סביב ולכבוד אהיה בתוכה".

וכך הוא כותב (תפילת נחם): "...על-ידי שאיש ישראל מתפלל כראוי, ואומר דיבורים כראוי ופנכו, עומדים מלאכי השרת ומנסרים מדיבורים שלהם (=של ישראל) אבנים לבנין בית המקדש... וזהו 'ואני אהיה לה נאם ה' חומת **אש** סביב'... על-ידי שאיש ישראל אומר דיבורים... בזה נעשה לעתיד חומת אש סביב" (ידוע מדברי חז"ל, שהאותיות נקראות גם אבנים)

מדבריו הקדושים של הגה"ק מאלעסק אנו למדים, שכאשר ישראל מתפללים בכונה וכראוי, עולה תפילתם למעלה לשמים, ומלאכי השרת חותכים ומנסרים מתיבות תפילתם אבנים של **אש**, המשמשים לבנין בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו.

ולפי זה מובן מה שאנו מתפללים לאחר תפילת שמונה עשרה: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך...". שהרי, פיון שבית המקדש השלישי יבנה על-ידי התורה והתפילה של כלל ישראל, לכן לאחר התפילה אנו מתפללים: יהי רצון שיבנה בית המקדש מהדיבורים הקדושים של התפילה, ומוסיפים אנו "ותן חלקנו בתורתך", שנוכל להשלים את בנין בית המקדש גם על-ידי לימוד התורה הקדושה.

ועל-כך אמרו חז"ל (ברכות סד): "אמר רבי אלעזר, אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר (ישעיה נד): 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', אל תקרי 'בניך' אלא 'בונין'..."

והכונה בכך היא, שעל-ידי ש'כל בניך למודי ה'" – כל בניו של הקב"ה עוסקים בתורתו, על-ידי כך הם נקראים "בונין". ופיון שהם בונים את בית המקדש השלישי על-ידי תיבות תפילתם – הם "האבנים של **אש**" שמהם יבנה לעתיד לבוא בית המקדש השלישי, במהרה בימינו אמן. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פרידמן)

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל" (ל' ב')

על הכתוב (קהלת ה, ד): "טוב אשר לא תדר משתדור ולא תשלם", אומרים חז"ל, שפאן הזהיר אותנו שלמה המלך, עליו השלום, שראוי לכל אדם להרחיק עצמו מנדרים, שמא לא יוכל לעמוד ולשלם את נדריו, שאז יהיה

הָעוֹן, חֲלִילָהּ, תְּלוּי בְּצוּאָרוֹ.

בְּעֵינַי זֶה אָמְרוּ חו"ל בְּמִסְכַּת שֵׁבִיל: "בְּעוֹן נְדָרִים מֵתָה אֶשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם, שְׁנֵאמַר (מְשָׁלִי כַב): 'אִם אֵין לְךָ לְשֵׁלָם, לְמָה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֵּיךָ'. רַבִּי אֹמֵר: בְּעוֹן נְדָרִים בָּנִים מֵתִים כְּשֶׁהֵן קֹטְנִים, שְׁנֵאמַר (קִהְלֵת ה'): 'אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחִטִּיא אֶת בְּשָׂרְךָ...".

וְעַל-כֵּן רָמַז הַפְּתוּב: "טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדַּר, מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם". שְׁכָן, הֵנִיחַ "מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם" רֵאשִׁי תִיבוֹת "מֹת", לֹא עָלִינוּ.

וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁזֶה מָה שְׂרָמֵז מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל בְּדַבְרֵיו בְּרֵאשׁ פְּרֻשַׁת הַנְּדָרִים "אֵל רֵאשִׁי הַמְּטוֹת". שְׁכָן, "מְטוֹת" – אוֹתִיּוֹת מֹת, כְּשֶׁהָאוֹת ט' (הַרְוֹמֹזֵת לְטוֹב) מִפְּרִידָה בֵּינֵיהֶם (מְטוֹת). וְלִכֵּן, הֶעֱצָה הַיְעוּצָה הַיָּא שֶׁ"טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדַּר, מִשְׁתַּדּוֹר וְלֹא תִשְׁלֵם".

"כָּל רִדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים" (איכה א', ג')

אָנוּ נִמְצָאִים בְּיָמִים שֶׁל "בֵּין הַמְּצָרִים", כֹּא' (=21) הַיָּמִים שֶׁבֵּין שְׁבַעַה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז לְבֵין תְּשַׁעַה בָּאָב, שְׁבָהֶם אָנוּ מֵתֵאבְּלִים עַל חֶרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אוּלָם, צָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁדוּקָא בְּיָמִים אֵלוֹ שֶׁל "בֵּין הַמְּצָרִים", שֶׁהֵם כְּפִידוּעַ יָמִים שֶׁל הַסֵּתֵר פָּנִים, אֲפֶשֶׁר לְהִתְקַרֵב יוֹתֵר אֶל ה' יִתְבַּרְךָ. וְזֹאת, כְּפִי שְׁאוּמֵר הַמַּגִּיד הַקָּדוֹשׁ ר' דָּב בְּעַר מְמוֹרֵיטְשׁ זִיע"א, עַל הַפְּסוּק "כָּל רִדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים". שְׁכָן, "כָּל רִדְפֵיהָ" – כָּל רוֹדֵף יָהּ – כָּל מִי שְׁרוּדֵף אַחֲרֵי ה', כְּדִי לְהַמְלִיךְ אֶת הַבּוֹרָא, גַּם בְּמִצְבַּ שֶׁל הַסֵּתֵר פָּנִים, כְּשֶׁאֵין הַשֵּׁם שְׁלֵם (בְּבַחֲיַנַּת "יָד עַל כֶּסֶף יָהּ"), זוֹכָה לְ–"הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים" – הַשִּׁיג וְהַיָּא, יִזְכֶּה לְהַשִּׁיג גַּם אֶת אוֹתִיּוֹת וְהַיָּא – וּמִמִּילָא יִזְכֶּה לְהַשִּׁיג אֶת שֵׁם הַקַּב"ה בְּשִׁלְיֻמוֹת (יְהוּה), שֵׁם הַמּוֹרָה עַל גִּילּוּי פָּנִים, דּוּקָא בְּיָמִים אֵלוֹ שֶׁל "בֵּין הַמְּצָרִים".

"לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה" (ל' ג')

עַל הַנֵּאמָר בַּפְּרֻשָּׁה, "לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה", פִּרְשׁ רַבֵּנוּ יוֹסֵף חַיִּים זְצוּק"ל זִיע"א: "לֹא יִחַל דְּבָרוֹ", דְּהֵינּוּ, אָדָם שֶׁלֹּא מַחְלֵל אֶת דִּיבוּרוֹ – כְּלוּמֵר, לֹא מְדַבֵּר דְּבָרִים אֲסוּרִים – זוֹכָה לְכָךְ שֶׁ"כָּל הַיֵּצֵא מִפִּיו" – כָּל מָה שְׁמִבְקָשׁ הוּא מְבוֹרָא עוֹלָם – "יַעֲשֶׂה" – מִיָּד מֵתְקַבְּלַת בְּקִשְׁתּוֹ, וְאֵבִינוּ שְׁבַשְׁמִים מְמַלָּא אֶת מִשְׁאֲלוֹת לְבוֹ.

אוּלָם, אִם חָס וְחֲלִילָהּ יוֹצֵאִים דִּיבוּרִים רָעִים מִפִּיו, הוּא בּוֹרָא עַל-יָדֵי כֵךְ מְלָאכִים וּמִשְׁחִיתִים רָעִים, הַמְּקַטְרְגִים עָלָיו, וּמְבַקְּשִׁים לְהַזִּיקוֹ. שְׁכָן, צָרִיךְ לְדַעַת (מוֹעֵד קָטָן יח'), (ש') "בְּרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתַיִם" – דְּהֵינּוּ, יֵשׁ כַּחַ בְּשִׁפְתַיִם/בֶּפֶה – לְטוֹב אוֹ לְרָע חֲלִילָהּ.

בְּעֵינַי זֶה אָנוּ מוֹצֵאִים בְּגִמְרָא (סְנֵהֲדֵרִין קב'), עַל יְהוּא שֶׁהָיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אַחֲרֵי יְהוֹרָם בֶּן אַחָאָב. אַחָאָב הָיָה כְּפִידוּעַ מֶלֶךְ רָשָׁע גָּדוֹל, עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה. כְּשֶׁהוּא מֵת, בָּנוּ יְהוֹרָם הַתְּמַנָּה לְמֶלֶךְ בְּמִקּוּמוֹ. לְאַחַר מִכֵּן בָּא הַנְּבִיא וְהַכְּתִיר אֶת יְהוּא לְמֶלֶךְ. אֵךְ צִוָּה אוֹתוֹ לְהַרוֹג אֶת כָּל בֵּית אַחָאָב, וְכֵךְ עָשָׂה יְהוּא. אֲבָל יְהוּא הָיָה צָדִיק אֲמִיתִי, וְלֹא הִסְתַּפֵּק בְּהַרְיַגַת בֵּית אַחָאָב, אֲלֵא הַחְלִיט לְהַרוֹג אֶת כָּל נְבִיאֵי הַבַּעַל. מָה עָשָׂה? כְּתַב מוֹדְעָה גְדוּלָה, וּבָה נֵאמָר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אַחָאָב עֶבֶד אֶת הַבַּעַל מֵעַט, יְהוּא יַעֲבֹדֵנוּ הַרְבֵּה". דְּהֵינּוּ, מָה שְׁאַחָאָב עֶבֶד עֲבוּדָה זָרָה, זֶה כְּאֵין וְכַאֲפֵס לְמָה שְׁאֵנִי, יְהוּא, מֵתְכַוֵּן לַעֲשׂוֹת. וְהוֹסִיף בְּמוֹדְעָה: "בְּיוֹם זֶה וְזֶה תַעֲרֹךְ אֲסִיפָה גְדוּלָה לְכָל עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אִישׁ בַּל יַעֲדֵר!"

בְּשַׁעַה הַיְעוּדָה הַגִּיעוּ כָּלָם, וְאֵף יְהוּא הַמֶּלֶךְ הַגִּיעַ. אָמַר יְהוּא לְעוֹבְדֵי הַבַּעַל: כְּדִי שְׁלֹא יִכְנָסוּ לָנוּ מְרַגְלִים, בְּרֻצוֹנֵי שְׁכָל אֶחָד יְבַדּוּק אֶת הַעוֹמֵד לְיָדוֹ, שֶׁהוּא בְּאֵמַת מְעוֹבְדֵי הַבַּעַל. בְּדָקוּ וְאָמְרוּ לוֹ: אֲכֵן כָּלָם עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אָמַר לָהֶם יְהוּא: אֵינְנִי רוֹצֵה שְׁיִכְנָסוּ אֲנָשִׁים זָרִים. וְצִוָּה לְסַגּוֹר אֶת הַדְּלָתוֹת עַל מְנַעוּל! לְאַחַר שֶׁנִּנְעְלוּ הַדְּלָתוֹת אָמַר לָהֶם: עֲתָה כָּלְנוּ נִלְבָּשׁ מְדִים, כְּדִי שְׁנוּכַל לְזוּהוֹת אֶחָד אֶת הַשֵּׁנִי. לְבָשׁוּ כָּלָם מְדִים. לְאַחַר שֶׁהַכֵּל הָיָה מוּכָן, סָמַן יְהוּא הַמֶּלֶךְ לְחִילָיו, וְהֵם נִכְנָסוּ פְּנִימָה וְשִׁחְטוּ אֶת כָּל עוֹבְדֵי הַבַּעַל. אוּלָם, מִמְּשִׁיכָה הַגִּמְרָא וּמִסְפָּרַת דְּבַר נוֹרָא! בְּסוּף יָמָיו יְהוּא הַמֶּלֶךְ בְּעַצְמוֹ עֶבֶד עֲבוּדָה זָרָה. וְאֵיךְ קָרָה שְׁכָךְ הַדְּרֵדְרָה? אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁ"בְּרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתַיִם" (=הַכַּחַ שֶׁל הַפֶּה). הוּא אָמַר "יְהוּא יַעֲבֹדֵנוּ הַרְבֵּה", וְהוֹצִיא אֶת הַמְּלִים הַלְלוּ מִפִּיו, וְאֲכֵן כֵּךְ הָיָה! וּמִכָּאֵן לְמַדְנּוּ שְׁצָרִיכִים לְשַׁמּוֹר עַל הַפֶּה! שְׁפָתַיִם הֵן דְּבַר קָדוֹשׁ, וּמְלִים הַיּוֹצֵאוֹת מֵהַפֶּה עֲלוּלוֹת לְגֵרוּם לְאָדָם צְרוּת וְיִיסוּרִים, לֹא עָלִינוּ. לִכֵּן, הִיזְהָרוּ בְּכֹל מְלָה שְׁיוֹצֵאת מִפִּיכֶם! (ע"פ "פְּנִינִים").

נֵא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שִׁבְתָּ שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

בס"ד "וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לאמר. הן גאלתי אתכם אחרית פראשית"

פרשת השבוע: מטות (לקבלת העלון moshe45@bezeqint.net) **כניסת השבת: 19:17**

ערש"ק כ' תמוז תשע"ד (18.7.14) **יציאת השבת: 20:29** ר"ת 21:13

הפטרות: "דברי ירמיהו" לרפואה שלמה של אחותי, בת ציון היקרה, **צביה בת שרה**. (לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל" (ל' ב')

על הכתוב, "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל", כותב ה"כסא רחמים", שמשה רבנו ראה ברוח הקדש, שישראל יעשו על **עון** ראשי ומנהיגי הדור ("ראשי המטות"), ו**יחרב** בית המקדש לאחר כא' (=21) ימים של "**בין המצרים**". ולכן דבר והזהיר את "ראשי המטות", שישמרו ללכת בדרך התורה והמצוות.

אולם, המנהיגים לא שמעו בקול משה, כפי שאומר גם הנביא מיכה (ג, ט): "ראשיה בשחד ישפטו". נאמר כאן בפרשה "ראשי המטות", ונאמר בנביא "ראשיה". וזאת, כדי לרמוז לנו, שלפני החרבן עברו "ראשיה" (=מנהיגי ישראל) על חמשה חומשי התורה. וזהו "ראשיה" – ראשי ה' (=5) – שעברו על הכתוב ב'–ה' (=5) חומשי התורה, ועל-כך באו כא' (=21) ימי "**בין המצרים**" ו**חרבן** הבית. וכפי שרומזים ראשי התיבות של חמשה חומשי התורה: **ב ו ו ו א**. ("פראשית", "ואלה שמות", "ויקרא", "וידבר ה' אל משה במדבר", "אלה הדברים") – שהם בגמטריה כא' (=21) – כדי לרמוז לנו על כא' (=21) ימי "**בין המצרים**" ו**חרבן** הבית.

בא וראה, שראשי התיבות של "**ראשיה בשחד ישפטו**" הם "**רבי**" – לרמוז, שבמקום שיהיו המנהיגים "**רבי**", הם עשו "**ריב**" (אוטן אותיות), ומסה ומריבה, ושנאת חנם בישראל. ועל זה **חרב** בית המקדש.

והנה, ידוע שב-כא' (=21) ימי בין המצרים אנו קוראים ב"תלת דפורענותא" (=שלש הפטרות העוסקות ב**פורענות**). ועל-כך הקשו חז"ל ושאלו: מדוע אנו קוראים דוקא "תלת דפורענותא", ולא למשל ארבע, או "חמש דפורענותא"? (מענין לציון, שהתיבות הפותחות את שלש הפטרות הפורענות, הן ראשי תיבות "**שחד**": "**שמעו דבר ה'**", "**חזון ישעיהו בן אמוץ**", "**דברי ירמיהו**").

ומשיב ה"כסא רחמים" ואומר, שהנה, כידוע, חלקו יעקב ועשו את יב' חודשי השנה. יעקב, שקנה את הבכורה מעשו, קבל ששה חודשים, פי שנים מעשו, שקבל שלשה, כפי שכתוב: "כי את הבכור... יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אנו, לו משפט הבכרה". ונשארו שלשה חודשים. הקב"ה נטל את ב' החודשים אלול ותשרי, ונשאר חדש אחד, שאף אותו לקח יעקב. נמצא, שביד יעקב יש שבעה חודשים, וביד עשו שלשה (טבת, תמוז, אב). ולכן תקנו דוקא "תלת דפורענותא" – כנגד ג' החודשים שיש לעשו שליטה עליהם. וזהו שכתוב: "לפתח חטאת רביץ". "חטאת", ראשי תיבות: **חודשי טבת אב תמוז**. ומכאן, שכל שנה ושנה "רובץ" (=עומד) **היצר** ומקטרג ב"חטאת" – **חודשי טבת אב תמוז**.

אולם, חז"ל תקנו לנו גם להגיד "שבע דנחמתא" (=שבע ההפטרות של נחמה, שלאחר תשעה באב) – כנגד שבעת החודשים של יעקב. "ותרין תיובתא" (=ב' חודשי התשובה) הם כנגד שני החודשים של הקב"ה (אלול ותשרי) שאז עושים ישראל תשובה לאביהם שבשמים.

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים"

על הכתוב, "אלה מסעי בני ישראל", כותב ה"כסא רחמים": ידוע מה שאמרו חז"ל, שגלות מכפרת על **עונות**. ולכן, יש לומר, שהמסעות של ישראל במדבר, היו כדי לכפר על **עונותיהם**, שנשארו להם מארץ מצרים. ומוסיף ה"נחל קדומים", ש"**אלה מסעי בני ישראל**" הם ראשי תיבות של **אדום מדי בבל יון**, ארבעת הגלויות שעתידיים ישראל לעבור עד ביאת גואל צדק.

וצריך לדעת, שגם בגלות הפרטית, כאשר האדם מקבל עליו גלות, והוא מכתת רגליו ממקום למקום, מכפרת לו הגלות על **עונותיו**. וראוי לציון, שהגלות מכפרת רק אם יש לו **עונות**, שהם נסתרים ממנו, או **עונות** שהם ספק, ואינם ניכרים. אבל, אם יש לו **עונות** הידועים לו, צריך וידי, תענית ותשובה.

וזהו שכתוב: "אלה מסעי". "אלה" – ראשי תיבות "**הנסתרת לה' אלהינו**". "**מסעי**" ראשי תיבות: **יסורים**

דָּבַר אַחֵר: "אלה מסעי בני ישראל" – אומר "כסא רחמים": צריך כל אדם לקבל את הַיְיִסּוּרִים הבאים עליו באהבה. שכן, אלו ייסורים שמביא עליו הקב"ה, כדי לזככו ולטהרו מעוונותיו. והם ייסורים של אהבה של אב המוכיח את בנו, כפי שכתוב: "כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וכאב את בן ירצה".

על-כן, לעולם אל יבעט האדם בייסורים, אלא יקבל אותם באהבה, כמו רבי אלעזר ברבי שמעון, שהיה מקבל את הַיְיִסּוּרִים באהבה, ואומר להם: "בואו אחי ורעי" – מכאן, שקרא לייסורים "אחים ורעים" (בבא מציעא פד.). ואמרו חז"ל בגמרא: מי שעברו עליו ארבעים יום בלי ייסורין – קבל כבר את שכרו בעולם הזה. ואיך ידע האדם, אם הַיְיִסּוּרִים הבאים עליו אלו ייסורים של אהבה?

אומר על-כך ה"כסא רחמים", שכל ייסורים שאין בהם ביטול תורה ותפילה לאדם, אלו ייסורים של אהבה. וכן, אם מכתו וחבורתו הם במקום נסתר בגופו, גם אלו ייסורים של אהבה – כמו שאוהב מוכיח את חברו בסתר. וזהו שכתוב: "אלה", ראשי תיבות "הנסתרת לה" אלהינו" – המכות הנסתרות הם מה' אלהינו, אבינו, אב הרחמן.

"לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה" (רש"י הקדוש מפרש "לא יחל דברו": "לא יעשה דבריו חולין" – לא יחלל/ישנה את דברו).

מסופר על הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, שכידוע היה מזהל מומחה. ומנהגו של הצדיק היה למול רק בבקר, מיד לאחר תפילת שחרית.

והנה, כאשר ילדה בתו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב בן, באו כל החסידים בבקר, כדי להשתתף בפריית של נכד הצדיק. אולם מיד לאחר תפילת השחרית, אמר הצדיק לחסידיו שימתינו לו, נכנס לחדר מיוחד, סגר בעדו את הדלת, ונשאר שם ארבע שעות רצופות. כלם התפלאו על-כך. אבי הבן וגם היוולדת הצטערו מאד על-כך, כשראו איך הקהל מתפזר, ולא נשאר שם, כי אם מנין מצומצם. לאחר ארבע שעות יצא הצדיק מהחדר, ובשמחה גדולה מל את הבן, וקרא את שמו – יהודה ליב. חתנו של הרב, אבי הבן, שראו כן, הצטער מאד באותו הרגע, כיון שחשב לקרוא לבנו בשם אחר, אבל שתק מפאת כבוד הצדיק.

בסעודת המצוה נשאל הרב לפשר הסתגרותו בחדר ארבע שעות, וגם מדוע קרא לר' הנולד, יהודה ליב, על דעת עצמו. השיב להם הצדיק: כשבאתי לכאן בבקר, ראיתי ענן שחור, ורעש גדול בתוך הענן, ולכן רצתי מיד לתוך החדר, כדי לשמוע ולראות מה קורה בשמים.

ואכן שמעתי מאחורי הפרגוד, שנפטר צדיק יסוד עולם, ושמו ר' יהודה ליב מהעיר אפטא. ובאותו רגע יצאו פיתות פיתות של צדיקים מגן-עדן בתופים ובמחולות, כדי לקבל את האורח הנכבד. כשעברה כל הפמליה הזאת ליד גיהנום, עזב לפתע הצדיק רבי יהודה ליב את כל החבורה שלו ומה, וקפץ לתוך הגיהנום. אמרו לו מלווי: 'רבנו, מה אתה עושה?' אמר להם: 'מעיד אני על עצמי שקימתי בחיי מצות פדיון שבויים, וגם קימתי "לא יחל דברו, ככל היצא מפיו יעשה", ומאחר והקב"ה הבטיח שכל אדם ש"לא יחל דברו" (=לא יחלל/ישנה דברו), אז ה' יתברך יתן לו ש"ככל היצא מפיו יעשה" (=הקב"ה יכבד ויעשה, ככל היצא מפיו של אדם זה), בבחינת "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". ולכן אינני זו מכאן, עד שאני עושה כאן, בגיהנום, פדיון שבויים...'

הלכו הצדיקים לפני הקב"ה, ושאלו אותו מה לעשות עם ר' יהודה ליב. אמר להם הקב"ה, שיפתחו את פנקס פדיון השבויים, כדי לראות כמה נפשות הציל בחייו ר' יהודה ליב. ומאחר ונמצא שהוא הציל מאתיים ועשרים נפשות במשך חייו, נתן לו רשות להעלות מהגיהנום 220 נשמות.

מה עשה ר' יהודה ליב? ירד למדור השביעי, ששם נמצאות אותן נשמות, שיורדות ואינן עולות, והוציא משם כפלים כמה שניתן לו, וכל מדור ומדור שהיה עולה, היה מוציא גם משם נשמות. נזעק המלאך הממונה על הנשמות בגיהנום, ואמר לו: 'מה אתה עושה? הרי כבר לקחת יותר מכפלים...'. אמר לו ר' יהודה ליב: 'אלו מתנה' והכניס את כל אותן הנשמות לגן-עדן. וסיים רבי לוי יצחק מברדיצ'ב: 'כשראיתי את פוחו של צדיק זה קראתי לנכדי על שמו, כדי שיזכה גם הוא לעשות חיל בחייו...'